Do all bees sting?

Only female bees can sting. A bee's sting is like a sharp thorn at the end of its abdomen. If the thorn is left in your flesh, the bee cannot sting again.

ကနဲကိုးဘူဉ်ဖွဲးနှဉ်ဆုံးတစ်သူဓါ.

ကနဲတဖဉ်ဆဲးတာ်သူ့ ေငြထဲကနဲမ်းနဲ့ ခိုလီး ကနဲ့ အထုခ်ိန့ ခ်ိုအာ့ ခိုဝဲဒ် တာ်အကနဉ်အသိုး ဒီးအိုခ်စ်အဟာဖာလီးခံတတီး နဲ့ ခိုလီး တာ်ကနဉ် အားမှာ် အိုခ်တာ့် စဲနဖ်းဘဲ့ ခိုအလီး နဲ့ ခိုလာခံတဘိုဆြဲးနာတသဲ့လားဘခ်

♦ Did you know bees have five eyes? There are 3 small eyes on the top of a bee's head and 2 larger ones in front.

မှန်သံ့ဉ်ညါလာကနဲနှဉ်အိဉ်ဇီးအော်ချံယာ်ဖျာဉ်ဇီး
 ခွာ်ချံဆုံးသာဖျာဉ်နှဉ်အိဉ်လာအဓိဉ်ထံအဖီဓိဉ်ဇီးမာချံအဇိဉ်ခံဖျာဉ်တခီအိဉ်လာအမှာညါနှဉ်ခါ.

Where do pandas live?

In isolated parts of China, high up in the mountains. They are very rare, and live alone in areas of bamboo forest. A Panda's diet is 99% bamboo.

တၤသူကွီဲမ်ာ် (Panda) အိန်ဝဲဖဲလဲန်.

တာသူကွီမဲာ်တဖဉ်အံးအိဉ်ဆီးဝဲလာတရူးကိ်ာကစားခြိဉ်ဝဉ်ပှာ်လာပှာ လဲးတတုးညီညီဘဉ်အလိုာ်တဖဉ်နှဉ်လီး အဝဲသဲ့ဉ်တဖဉ်နှဉ်တာ်တ ထံဉ်နှာ်အီးနှါစီးဘဉ် အိဉ်လီးလီးဆီဆီလာဝဉ်ပှာ်ကျါတာ်လီာတဖဉ် နှဉ်လီး ဝဉ် ၉၉ မျးကယာနှဉ်မှာ်အဝဲသဲ့ဉ်အတာ်အီဉ်လီး

- ◆ Did you know that a newborn giant panda is only the size of a bar of soap?
- နသ္ှာညါဓါ. တာသူကွီမာဖား
  ထီာသီနှာ်အိုာ်ထဲသီးဆးပွာ်
  ကိုာ်လိုာ်တလိုာ်လီး.

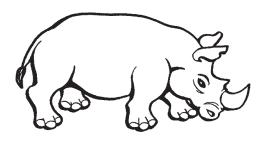
Is the white rhino really white?

No-it is the same colour as the black rhino! It has a wide upper lip and grazes like a cow. The black rhino's lip is pointed for plucking twigs and leaves.

တၤဇိဉ်ဝါတဖဉ်ဝါအနိုးကိုးဓါ.

တၤဇိဉ်ဝါတဖဉ်တဝါအနီးကြီးဘဉ်. အလွှဲးဇ်သီးသီးဇီးတၤဇိဉ်အသူ နှဉ်လီး. အဝဲသ့ဉ်အိဉ်ဇီးအနီးဖံးအဖီခိဉ်လာအလဲးဇီးအီဉ်နီဉ်ဇ်သီးဇီး ဂီးဖံးတဖဉ်နှဉ်လီး. အနီးစူဝဲလာကထဲးအီဉ်သ့ဉ်လဉ်တဖဉ်အဂ်ီးနှဉ် လီး.

- ♦ Did you know that a rhinoceros's horn is made of hair?
- တာဖိခ်တဖဉ်အနားနှဉ်တာ်မာအီးလာတာ
  အဆူခ်တဖဉ်လီးနှဉ်နသ့ာ်ညါမါ.

How can cats see in the dark?

No animal can see in total darkness, but when the light is poor, cats can enlarge (dilate) the pupils of their eyes. This means that more light is admitted to the eye. Owls use this technique as well.

လာမုာ်နာအဆာကတိါသဉ်မံယီးထံဉ်တာ်သွင်လဲဉ်.

စဲမုါနာတြံခံးသူအဆာကတိုါန္ ဉိဆဉ်ဖိကို ဖိထံဉ်တစ်တသဲ့ဘဉ်း ဘဉ် ဆဉ်စဲတာ်ကပ်ီးခံးလီးအခါသဉ်မံယီးတဖဉ်မာဖို့ ဉ်ထီဉ်လ်၊ထီဉ်အမာ် ပုာဖိသဲ့ဝန့ ဉ်လီး လာတါနဲ့ ဉ်အယ်အဝဲသဲ့ ဉ်အမာ်ချံထံဉ်တစ်ကပ်ီးအါ ဝဲလီး ဖိကအိစ္စစ်ကီးသူဝဲကျဲ့ဖြသီးအုံးလီး

- ♦ Did you know that cat's can't taste sweets?
- သဉ်မံယီးတဖဉ်အီဉ်တာ်ဆာတနာ့်ဘဉ်နှဉ်နသ့ဉ်ညါ စွာ်ကီးဓါ.

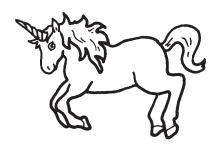
Did Unicorns ever exist?

No - the Unicorn was a mythical beast that for centuries was believed to exist. The horse with a single horn in the middle of its head was used on coats of arms. Even today it is still a popular design symbol.

ယူနံဉ်ခီကသ္ဉ်မ့်ာ်အိဉ်အနီးကီးဓါ့

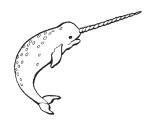
ယူနံဉ်ခီကသ္,ဉ်န္,ဉ်တအိဉ်အနီးကီးဘဉ်, မ့်းော်ပူးလာပျားတဖဉ်အ တစ်္ခာည်းတခါလီး. လာယးဖိုဉ်နံဉ်အါနံဉ်အတီးပူးနော်လာနော်ဝဲလာ ကသ္,ဉ်အံးအိဉ်အနီးကီးလီး. အနားတဘိဖဲအခ်ဉ်ဖီခိဉ်အခၢဉ်သးလိး လိုးန့ဉ်ဘဉ်တာ်သူအီးလာကတီးအလီးန်တာ်ပနီဉ်တခါအသီးလီး. တူးစီးခဲကနံဉ်အံးနော်လာ်မ့်ာတာ်ပနီဉ်တခါလာအမံးဟူသဉ်ဖျိန့ဉ်လီး.

♦ Did you know many people believe the stories of the unicorn started when people found the skulls of narwals?

• မှၢိနသ္**ဉ်ညါလာပှာကညီတဖဉ်စးထီဉ်န**ာ်ဝဲယူနံဉ် ခီတဖဉ်အဂ္ဂါစးထီဉ်ဖဲအထံဉ်န့ၢ်ဝဲညဉ် (Narwal) တကလှာ်အခိဉ်ကုအခါန္**ဉ်**ဓါ.

Which bird flies underwater?

On land the flightless penguin is a clumsy, funny creature. Underwater it 'flies' with great speed and grace.

ထိဉ်မနုးတကလှာ်လၢယူးလၢထံကျါသ့န့ဉ်လဉ်.

မ့မ့်ၢိဖဲခိခို်န့်ခ်ထိခ်ပ်ကွဲ့မှ်၊ထိခ်တကလှာ်လၤအစုအခ်ီခ်တချ့ဘဉ်ဖီး ယူးဝဲတသဲ့စုံးကီးဘဉ် မ့်၊ထိခ်လီးဆီတကလှာ်လီး ဘဉ်ဆဉ်မှမ့်၊ လၤထံကျါန့်ခ်ပ်ီးထံသဲ့ဖ်အယူးဝဲအသိးဖီးယံလၤဖိခ်မးလီး

- ♦ Did you know penguins "fly" underwater at up to 12.5 km per hour?
- မ့မှာ်လာထံကျါနှဉ်ထိဉ်ပ်ကွယူပဲ တနဉ်ရံဉ် ၁၂.၅ ကံလိမံထာဉ်နှဉ်မှာ်နသ့ဉ် ညါဓါ.

Can birds fly backwards?

Humming birds can! These tiny birds with their highspeed wing beats can fly in any direction, even backwards. They can also keep their bodies perfectly still in mid-air.

ထိဉ်တဖဉ်ယူးက္၊ဆူအလို၊ခံသံ့ဓါ.

ထိဉ်ဖျာတဖဉ်ယူးဆူအလီ၊ခံသံ့လီး. ထိဉ်ဆံးဆံးဖိန်အံးတဖဉ်နှဉ်ဝံ၊ ဝါအနီးလ၊အသဟိဉ်ဆူဉ်ဆူဉ်သုံဝဲအဃိယူးထီဉ်ဝဲတကပၤဂဲ့းတကပၤ ဂဲ့းသုံဝဲလီး. ဆူအလီ၊ခံနော်လာ်ယူးဝဲသံ့နီးအိဉ်ဂၢါလ၊ကလံးကျါစ့၊ ကီးသုံဝဲန့ဉ်လီး.

- ♦ Did you know that hummingbirds are the smallest birds? It is less then 6.3cm long and weight under 2.5g. and is so tiny that one of their enemies is an insect.
- ထိဉ်ဖျမှာ်ထိဉ်အဆုံးကတာစ်ကလှာ်နီးအထီအိုဉ်ဝဲ ၆.၃၀၈နီးအတယာစ်ဆိုဉ်ထဲသိုးနီးစုလီးဖုံဉ်ဖိတ ဘဲ့ဉ်နှဉ်လီး. အဝဲသဲ့ဉ်အဇုဉ်အပါတဖဉ်နှဉ်မှာ် တာဖိလုံးဖိဃါနီးစီးဘံဉ်တဖဉ်လီးနှဉ်မှာ်နသဲ့ဉ် ညါစွာကြီးခါ.

Which bird can smell with its beak?

The Kiwi from New Zealand has nostrils at the tip of its beak. It sniffs out insects and worms and then pecks them out of the earth with its long beak.

ထိဉ်မနုၤတကလှာ်လၢနာတာ်လၢအနိဘ်သုန္ဉာ်လဲဉ်.

ထိဉ်ကံတ်တကလှာဖဲကို်နယူစံလဲဉ်နှဉ်အနိုာ်ထီးနှါအိဉ်ဇီးအနှါဒ့ပူး အယိနှာဝဲတာ်ဖိလံးဖိယာ်သ့ဉ်တဖဉ်လာအနိုာ်လီး. ဝံးစိုးအီဉ်ဖျးအီဉ် တာ်ဖိယာ်တဖဉ်လာဟီဉ်ခိဉ်ဖီလာ်လာအနိုးဖုံးလီး.

- ◆ Did you know kiwi birds are blind and they hunt by smell?
- ထိဉ်ကံတ်မှ်ထိဉ်လာအမာ်ချံတထံဉ်တာ်ဘဉ်း
  ဃုအီဉ်အဆဉ်လာအတာနာနှဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

Which bird goes to prison?

The female hornbill is sealed into her nest in a hollow made by the male. He does this to protect both her and the eggs from dangers such as monkeys.

ထိဉ်မနုးတကလှာ်လၢအဘဉ်အိဉ်လၢဗာိာ်ပူးလဲဉ်•

ထိဉ်ကိုးမြိုတဖဉ်နှဉ်ထိဉ်ကိုးဖါတဖဉ်မၤဃာ်တာ်ပူးဇီးဇူးဃာ်အီးလီး ထိဉ်ကိုးဖါမၤတာ်အံးဇ်သီးကဇီသဇၢထိဉ်ကိုးမြိုယှာ်ဇီးအဇံဉ်လၢကပူး ဖျဲးဇီးတၤအူးတဖဉ်အတာ်မၤအာမၤနုးအင်္ဂါနှဉ်လီး

- ♦ Did you know that hornbills will eat almost anything? Insects are very important but also berries, seeds and some buds, plus snails, mice, nestling birds, lizards and tree frogs.
- ထိဉ်ကိုးနှဉ်အီဉ်ဝဲတာ်အီဉ်အါကလှာ်နှဉ်လီး.
  တာ်ဖိလုံးဖို့ တာတော့ နှဉ်မှာ်တာ်အခီဉ်ထုံးတမုံး လာအင်္ဂါဘဉ်ဆဉ်တာ်သူတာ်သဉ်လာအထံ အါ, တာ်မုာ်တာ်ဘိတဖဉ်, ချိုဉ်, ယုာ်, ထိဉ်ဖိဖေး ထီဉ်သီ, ဇီလ့ဉ်ဇီးဇ့ဉ်လာအထီဉ်သ့ဉ်ခံတဖဉ် စုာ်ကီးအီဉ်ဝဲလီးနှဉ်နသ့ဉ်ညါနဲ့တဘျီဘျီမေ.

Which bird catches fish for people to eat?

In the East, fishermen use the cormorant to dive underwater to catch fish for them. A metal ring around the bird's neck stops it from swallowing the fish.

ထိဉ်မနုးတကလုာ်လၢဖီဉ်န့်၊ညဉ်လၢပုၤကညီကအီဉ်အင်္ဂါလဲဉ်.

ပှာမာညဉ်ဖိလာမှါထီဉ်တခ်ီမာထိဉ်လဲာသူယူာဖီဉ်နှာ်ညဉ်လာထံလာ်လာ အဝဲသ့ဉ်အင်္ဂါလီး. ညဉ်လာဖီဉ်နှာ်ဝဲသ့ဉ်တဖဉ်ဖ်သီးထိဉ်လဲာသူယူာ်နှာ် လီးသုတနှာ်အင်္ဂါစာဃာ်ဝဲစာါထားပျုံးလာထိဉ်အကိာ်ဘိလိုးနှဉ်လီး.

- ♦ Did you know that people use many animals to catch other animals. Ferrets are still widely used in Britain, Europe and Australia to hunt rabbits?
- နသ္ဉ်ညါတဘျီဘျီခါလာအါဇဉ်တစ်တက္ခ်ာပှာကညီတဖဉ်မာဆဉ်ဖိကိုဖိလာ ကဖီဉ်နှစ်ဆဉ်ဖိကိုဖိလာအဝဲသ့ဉ်အင်္ဂါလီး ကိုအဲကလံး, ယူးရပာဇီး အီးစတြဲလယဉ်တဖဉ်မာယုစ်ခဲ့ပြုံတဖဉ်လာကဖီဉ်နှစ်ပစ်အင်္ဂါနှဉ်သူဝဲတုး ဆာကတိုခဲအံးဇဉ်လာနှဉ်လီး

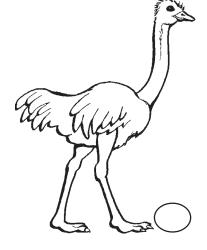
How long would it take to boil an ostrich egg? To soft boil a hen's egg for breakfast would take four minutes. An ostrich's egg is about the size of a coconut and would take at least 40 minutes to boil.

ထိဉ်ကီးလးအူးအဖံဉ်န့ဉ်ပချီကယံာ်ထဲလဲဉ်.

ဆီဒံဉ်လ၊ဂ်ီးတာ်အီဉ်အင်္ဂြီးပကချီယံာ်ဝဲ ၄ မံးနှံးလီး ထိဉ်ကီးလးအူး အဒံဉ်အိဉ်ထဲသိုးယီးသဉ်တဖျာဉ်ယဉ်ယဉ်ဒီးဘဉ်တာ်ချီအီးယံာ်ဝဲအ စုးကတာါမံးနှံး ၄ဝ နှဉ်လီး

- ♦ Did you know that the biggest bird in the world is the ostrich, and its can grow up to 3 meter tall and weight up to 157 kg?

How can owls hunt in the dark?

The owl listens for the sounds of shrews or mice. It swivels its head until the sound is equally loud in both ears. The owl can then pinpoint exactly where the sound is coming from.

ဒိကအိတဖဉ်ႀအီဉ်အဆဉ်လ<u>ာ</u>တၢ်ခံးကျါသ့ဒ်လဲဉ်~~…~~

ဒိကအိဒိကနဉ်ဝဲယုဂ်တဖဉ်အကလုဂ်အသီဉ်လီး. ဒီးနာ်ဟူတဂ်အသီဉ် မှာ်တဒ်သီးလာအနာ်ပူးဇံးဘဉ်နှဉ်အဝဲတရံးအခိဉ်ယဂ်ခီယဂ်ခီဒ်သီး ဆာဉ်ဟြအသီးလီး. ဝံးအလီဂ်ခံဒိကအိဃုသ့ဉ်ညါတဂ်ကလုဂ်အသီဉ်ဟဲ စဲလဲဉ်နှဉ်လီးတံဂ်လီးဆဲးနှဉ်လီး.

- ◆ Did you know that owls have eyeballs that are tubular in shape? Because of this, they cannot move their eyes?
- ဖိကအိအမ်ာသဉ်ချံအက္နာ်အဂီးဖ်သီးကျိဘိအဆိ အဝဲသှဉ်ဆဉ်တရုံးအမ်ာ်ချံတန့ာ်ဘဉ်နှဉ်နသှဉ်ညါ နဲတဘိုဘိုမြေ.

Which bird has the widest wingspan?

Some species of the albatross can have a 3 meter wingspanthe widest of any bird. The albatross is a sea bird which rides on the air currents, rarely flapping its long, narrow wings.

ထိဉ်မနုၤတကလုာ်လာအိဉ်ဖီးအဖီးလာအထိန့ဉ်လဲဉ်•

ပီဉ်လဲဉ်ထိဉ်ဘျှဉ်ဘျီဉ်လ၊အမ့်၊အဲဉ်ဘဉ်ထရီး(စ်)ထိဉ်ဖးဒိဉ်တကလှာ် အင်းထိဝဲ ၃ မံထ၊ဉ်ဒီးထိဉ်အကျါမ့်၊ထိဉ်လ၊အင်းထီကတာ၊လီး အဲဉ်ဘဉ်ထရီး(စ်)နှဉ်မ့်၊ထိဉ်ပီဉ်လဲဉ်ဒီးစံဉ်လီးလ၊ဟီဉ်ခိဉ်လိုးတနံဉ် ၂ ဘျီလီး အဝဲသ့ဉ်ယူးဝဲတဘျီဘျီအမံးလာ်လ၊အကလီါအ ကကွဲဂ်တဖဉ်နှဉ်လီး.

- ♦ Did you know that the Albatross lands only once every couple of years to breed and can travel hundreds of thousands of miles each flight?
- ပီဉ်လဲဉ်ထိဉ်ဘျှဉ်ဘျီဉ်တဖဉ်နှဉ်စံဉ်လီးလးဟီဉ်ခိဉ်လီးတနံဉ်ထဲခံဘျီလီးနှဉ် နသ္ဉ်ညါနဲစ့ာ်ဓါ. အဝဲသ္ဉ်ယူးဝဲတဘျီဘျီအမံးလာ်လာအကလီးအကကွဲ၊ တဖဉ်နှဉ်လီး.

Why do parrots talk?

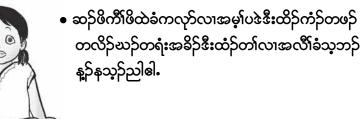
In the wild, parrots are sociable birds and call to each other with clicks, squeaks and screams. When they are kept in captivity they sometimes seem to speak like humans. However, the parrots are not really speaking. They are just copying human voices.

ဘဉ်မနုၤအဃိထိဉ်ကံဉ်တဖဉ်ကတိၤတၢ်လဲဉ်•

ဆဉ်ဖိကို၊ဖိအမံးလ၊အအိုဉ်လ၊ပှာ်ပူးတဖဉ်အကျါထိဉ်ကံဉ်မှာ်ထိဉ်တ ကလှာ်လ၊အသူဉ်ဖုံသးညီဒီးအတံးသကိုးတဖဉ်နှဉ်လီး. အဝဲသဲ့ဉ်တ ဖဉ်အကလုုံသီဉ်ကဲး ကဲး, ကုံး. ကုံးဝံးကိုးပသူထိဉ်လ၊တာ်ဖူးသံပျို ဂ်ီးအပူးဒီးဆာဂဲ့ ဆေးဝဲ့ ဆေးခဲ့ခဲ့လီး. ပမှာ်ဖိုဉ်အီးဒီး နူးတာ်မာာ် အီး, ဘုဉ်အီးသ၊ပျားနှဉ်တဘျီတခ်ီဉ်အဝဲအကလုုံသီဉ်န်ပှာကညီတ ဖဉ်ကတ်းတာ်အသီးလီး. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးထိဉ်ကံဉ်တဖဉ်နှဉ်ကတ်းတာ် တသံ့နိုးနှို်ဘဉ်. အဝဲသဲ့ဉ်တဖဉ်မာဒီးဝဲပှာကညီအကလုုံသီဉ်ဒီးကိုး ပသူဝဲဒဉ်နှဉ်လီး.

♦ Did you know that the only two animals that can see behind itself without turning it's head are the rabbit and the parrot?

How do penguins keep their eggs warm?

King penguins live near the cold South Pole. The females each lay one egg on the ice in midwinter. The male penguin tucks the egg between his feet and his bulging stomach to keep it warm, until it hatches about two months later.

ထိဉ်ပဲကွဲ့မၤလၢၤအဒံဉ်ဒ်လဲဉ်…

ထိုခဲ့ဝက္မတဖဉ်အိုခ်ဝလ၊တာ်ခုခ်အလိုစ်ကလံးစီးနေ့ခ်လီး. စဲတာ်ဂို်အ ကတို်တတ်နေ့ခ်ထိုခ်ဝက္မမိုတဘဲ့ခ်ဘဉ်တဘဲ့ခ်ငံခ်လီးအင်္ဒခ်တဖခ်စဲ ထံခုခ်ကို်လိုခ်တဖခ်အမဲာ်ဖံးခိုခ်လီး. ဝက္ခအဖါနေ့ခ်င်သီးအင်္ဒခ်တဖဉ် ကလားထီခ်အင်္ဂိုဟ်ဝဲစဲအခ်ီခ်င်္ဒီးအဟာဖာကဖိလိဖားဇိခ်အကဆူးနေ့ခ် လီး. ခံလါအတို်ပူးတာ်ငံခ်တဖခ်မှာ်တဖာထီခ်နေ့ခ်အဝဲမာလားဇာခ်တုံး အဖားထီခ်တစုနေ့ခ်လီး.

♦ Did you know penguins can jump as high as 2 meter in the air?

• နသ္နာ်ညါထိဉ်ပဲကွဲ့တဖဉ်စံဉ်ပဲလာကလုံးကျါန့ာ်တုံး လာ ၂ မံထာဉ်နှဉ်ဓါ.

How do bats locate their food?

Bats have weak eyes, so they use their ears to locate flying insects. They send out high-pitched noises and listen for the echoes. They can tell if the echo comes from an insect, and work out exactly where it is.

ဘျါတဖဉ်ဃုအီဉ်အဆဉ်န်လဉ်•

ဘျါတဖဉ်နှဉ်အိဉ်ဒီးမဲာ်ချံလာအင်္ဂါစာ်နှဉ်လီး လာတာ်နှဉ်အယိအဝဲ သဲ့ဉ်တဖဉ်ဟ်င်္ဂါဟ်ဘါအနာ်နိသိုးကသဲ့ဉ်ညါဝဲအတာ်အီဉ်လာအမှာ်တာ် ဖိယာ်လာအယူးတဖဉ်အိဉ်ဝဲအလိါနှဉ်လီး အဝဲသဲ့ဉ်မေသီဉ်အကလုံ လာအစွဲဝံးဒိကနဉ်ကာ့ဝဲအတာ်သီဉ်သြီနှဉ်လီး ဘျါတဖဉ်သဲ့ဉ်ညါဝဲ လာအတာ်သီဉ်သြီနှဉ်တဲကာ့လာတာ်ဖိယာ်မနုံးအအိဉ်ဒီးအိဉ်ဝဲ စဲလဲဉ်နှဉ်လီး

♦ Did you know that during World War II, Americans tried to train bats to drop bombs?

• ဖဲတၢ်ဇုးဖးဇိဉ်ခံဘျီတဘျီအခါပှာအမဲရကာ ဖိတဖဉ်သိဉ်လိဘျါလာတာ်ကွံဉ်လီးမဲ့ဉ်ပိၢ နူ့ဉ်မ့ာ်နသ့ဉ်ညါ့ဓါး

Which bird sleeps in the air?

The swift sleeps, feeds and even mates in the air. It is perfectly built for flying. Its long, swept-back wings help it to fly fast and high in the sky, where it hunts for insects. But its legs and feet are weak. It is hard for swifts to hop or walk. Some swifts spend almost all their lives flying.

ထိဉ်မနုၤလၢအမံလၢကလံးကျါန္ဉ်လဲဉ်.

စွီး(swift) လာအမှာ်ထိဉ်ဘျှဉ်ဘျိုဉ်တကလှာ်နှင့်ခံဝဲဒီးအီဉ်အဆဉ်လာ ကလုံးကျါတုံးနေတဲ်လူးမြိုလူးပါလာကလုံးကျိုနှင့်လီး. နေ့ဆာဉ်ဇုံး အိဉ်ထိဉ်အီးဒ်သီးယူးဝဲကသဲ့အင်္ဂါအဒီးလာအလာအထိအံးမာစား အီးဒ်သီးယူးဝဲကနာ့်ချချွန်းကထိဉ်ဆူတာ်ပေးဖီယုံးယုံးကနာ့်အင်္ဂါလီး. အဝဲသဲ့ဉ်ယုအီဉ်တာ်ဖိယာ်တဖဉ်လာကလုံးကျိုနှဉ်လီး. ဘဉ်ဆဉ်အ ခီဉ်ဒီးအခ်ီဉ်လဉ်အင်္ဂါအဘါစာဝဲလီး. အဝဲကစ်ဉ်ဝဲမဲ့တမှာ်ကဟးလာ ဟီဉ်ခိဉ်ဖီခိဉ်အင်္ဂါမဲ့တာ်ကီတာခဲလာအင်္ဂါလီး. ထိဉ်စွံး တနီးလာအ တာ်အိဉ်မူအပူးမာလာာ်အတာ်ဆာကတိာ်လာယူးဝဲ့းဝီးလာကလုံးကျိုလီး.

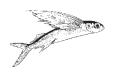
- ♦ Did you know the fastest bird in the world is the Spine-tailed swift and can fly to 136.6 Kilometers per hour?
- စဖ္လဲလ်ထဲလ်ဆွီး (spine-tailed swift) နှဉ်မှာ်ထိဉ်လာယူးအချကတာဂ်တက လှာ်ဇီးယူးဝဲန့ာ်တူးတနဉ်ရံဉ် ၁၃၆.၆ ကံလိမံထာဉ်နှဉ်မှာ်နသ့ဉ်ညါနဲစ့ာ်ကီး ဓါ.

Can fish fly?

Not really, but the flying fish have large pectoral fins, which act as wings. Their tails propel them out of the water to glide at speeds of 65 km/h.

ညဉ်တဖဉ်ယူၤသံ့ဧါ...

တမ့်္ဂအယူးသင်္ဂကတာဂ်ာဉ်, ဘဉ်ဆဉ်ညဉ်ယူးနှဉ်အိဉ်ဒီးအသးနါပှာ် အင်းဖးလဲဂ်ဒီးတာ်အင်းဝဲနှဉ်မးတာ်ဇ်ထိဉ်ငံးဆဲ့အသီးနှဉ်လီး အမဂ်ကိ နှဉ်ဆီဉ်သဖိုထီဉ်အီးဆူထံအမ်ာ်ဖံးခိဉ်ဒီးကားကလံးဒီးဘျိုဉ်ဝဲအချွနှာ် တနဉ်ရံဉ် ၆၅ ကံလိမ်ထာဉ်လီး

♦ Did you know flying frogs live in trees and have extra webbing between their toes which allows them to glide away from danger?

 နှဉ်ယူးတဖဉ်အိုဉ်လာသည်ခံဝံးဖဲအဝဲသည်အခ်ီဉ်က ဆူးနှဉ်အိုဉ်ဇီးတာ်အထံစဲဘူးတဖဉ်လာကမာပူး ဖျဲးအီးလာအဇုဉ်အဒါအစုပူးဇ်သီးဘျိုဉ်အသားက နှစ်အင်္ဂါမှာ်နသည်ညါနေ.

Do all fish lay eggs?

No. Several species, such as the sailfin molly, keep their eggs inside until they hatch. Then they give birth to as many as 200 live young.

ညဉ်ကိုးဘဲ့ဉ်ဖွဲးဖွံဉ်လီးကစီဖီမါ.

ညဉ်ကိုးဘဲ့ဉ်ဖွဲးတဖံဉ်လီးဝဲဘဉ်း **စုလ်ဖုန်မီဉ်လံဉ်ညဉ်** တကလှာ်ဟ် အဖံဉ်လ၊အဟၢဖၢပူးတုးအဖံဉ်ဖးထီဉ်တစုန့ဉ်လီး လ၊ခံအဝဲဖုံလီး ဝဲညဉ်ဖိလ၊အသးသမှုအိဉ်အဘဲ့ဉ်ခံကယၤယဉ်ယဉ်နှဉ်လီး

♦ Did you that a father sea catfish keeps the eggs of his young in his mouth until they are ready to hatch?

• ပီဉ်လဲဉ်ညဉ်ကိဉ်အဖါန့ဉ်ဟ်ဃာ်အဖံဉ်လ၊ အကိာ်ပူးတှာအဖံဉ်ဖးထီဉ်တစုန့ဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

Which fish swims the fastest?

Sailfish are the fastest swimmers, reaching speeds of up to 109km/h. The fish's large dorsal fin can lie flat against its body when it is swimming at speed to help streamline it.

ညဉ်မနုၤတကလုာ်လၢအယူၤထံအချကတၢ႞န္ဉာ်လဲဉ်…

စ့လ်ဖူးရှိလ၊အမှါညဉ်ကမီတကလုဉ်အံးအိဉ်ဒီးအရုဖးလဲ၊ဒီးလ၊ ညဉ်ခဲလာ်အကျါအဝဲယူးထံအချကတာ၊်ဒီးယူးထံနှါဝဲတနဉ်ရံဉ် ၁ဝ၉ ကံလိမ်ထၢဉ်န္ဉ်လီး. အဝဲယူးထံအခါအတရန့္ဉ်ဒါလီးကဘျဉ်လဉ် အသးဖဲအဖံဘဉ်ခိဉ်ဒီးမးစၢးအီးဒ်သိးယူးထံကဖုံဝဲန့ဉ်လီး.

♦ Did you know that many fish can change sex during the course of their lives?

နသှဉ်ညါညဉ်သှဉ်တဖဉ်နှဉ်လဲလိာ
 အသးဆူအမိါသုအဖါသုနှဉ်ဧါ.

How can a chameleon look in two places at once?

A chameleon can swivel its eyes separately. One maybe looking forwards, and the other backwards. The eyes can also work together to focus on the same object.

ခွံဉ်ဖိတဖဉ်ကွန်ဆူတာ်လိုခံတီးတဘျီဃီသတူာ်ကလာ်သွစ်လဉ်.

ခွံခ်ိနိတဖဉ်အဝဲသဲ့ခ်အမာ်ချံတဖျာဉ်စှာ်စုာ်တရံးဝဲနော်နိသိးဆာဉ်ပူာ်အ သီးလီးလီးဆီဆီသဲ့ဝဲနေခြန့်ခ်လီး အမာ်ချံတဖျာဉ်ကွာ်ဝဲနော်ဆူအမာ် ညါအဖာမှါအခါအမာချံလာအဝဲတဖျာဉ်ကွာ်ဆူအလီးခံသဲ့ဝဲနေခြန့်ခ်လီး တာ်လာအကွာ်ဝဲန်သီးကဖျါလီးတံာ်လီးဆဲးအင်္ဂီးနီးသူဝဲနော်အမာ်ချံတ ဘျီယီသဲ့ဝဲနော်စွာ်ကီးနှုန်လီး

- ♦ Did you know that a chameleon's tongue is twice length of its body?
- နသ္္နာညါဓါ. ခွဲဉ်ဖိအပ္မူ နှဉ်ထိနှုံဖုံးအနီါကစါအထိခံဆးနှဉ်လီး.

How can a giraffe kill a lion?

Although he has few enemies the giraffe can kill a lion with the power of his long legs and heavy hooves.

ကသ္ဉ်ထီကိာ်တဖဉ်မၤသံခဲ့ယုၢ်လၢကျဲဇ်လဲဉ်…

ကသံ့ဉ်ထီကိာ်တဖဉ်နှဉ်ဒုဉ်ဒါလ၊ကမၤဒၢဉ်အီးအိဉ်ဝဲဒဉ်စှးစှးနှဉ်လီး အဝဲသံ့ဉ်အိဉ်ဒီးအခ်ီဉ်လ၊အင်္ဂါဆူဉ်ဘါဆူဉ်နှဉ်လီး ဆဲးသံဝဲဒဉ်ခဲ့ ယုါလ၊အခ်ီဉ်လဉ်တဖဉ်လ၊အင်္ဂါဆူဉ်နှဉ်လီး ကသံ့ဉ်ထီကိာ်တဖဉ် မှါဆဉ်ဖိက်ိါဖိလ၊အကစီးထီကတၢါလီး

- ♦ Did you know giraffes can clean their ears with their half meter long tongue?
- ကသ္္ဂ်ာထီကိာ်တဖဉ်မၤကဆိုအနာ်လာအပ္ဖူလာအထီ အိုဉ်ဝဲမံထာဉ်တတ်သုဝဲလီးန္ဉ်ာနသ္ဉ်ာညါဓါ.

What is the tallest land animal?

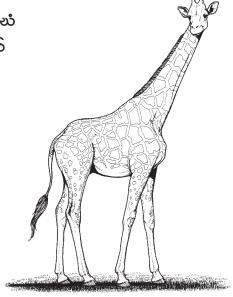
The giraffe is the tallest land animal. When a giraffe's baby is born it falls from a height of two meter, normally without being hurt.

ဆဉ်ဖိက်ိါဖိလၢအထိကတၢန္ဦမ့်၊ဆဉ်ဖိက်ိါဖိမနုၤလဲဉ်.

ကသံ့ဉ်ထီကိာ်တဖဉ်မ့်၊ဆဉ်ဖိကို၊ဖိလ၊အကစီးထီဉ်ထီကတၢ်လီး ကသံ့ဉ်ထီကိာ်ဖိန့ဉ်ဖဲအမိါဖုံလီးအီးအခါလီးတာ်လ၊အမိါဟၢဖာပူးနီးဆူ ဟီဉ်ခိဉ်လိုးနှဉ်အထီအိဉ်ဝဲ ၂ မံထာဉ်ဘဉ်ဆဉ်တဘဉ်ဖိဘဉ်ထံးနီတ မံးဘဉ်.

- ♦ Did you know that in spite of its extra long neck, a giraffe has only the same number of bones in its neck as a man or a mouse? seven.
- ကသ္ဉ်ာထီကိာ်နှဉ်အိဉ်ဒီးအကိာ် ဘိဖးထီဘဉ်ဆဉ်အိဉ်ဒီးအကိာ်သံ နွံဘိထဲသိးဒီးပုၤကညီဒီးယုဂ်နှဉ် မ့ာ်နသ္ဉ်ညါဓါ.

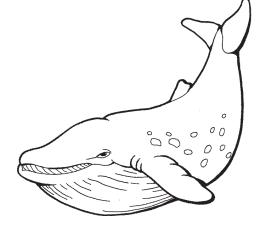
Which is the biggest animal?

The biggest animal that has ever lived is the blue whale. It is even larger than the biggest dinosaurs were. Blue whales can weigh as much as 150 cars! The blue whale is so long that eight elephants could stand along its back. The size of a blue whale's heart is that of a small car.

ဆဉ်ဖိကိၢိဖိအဖိဉ်ကတၢၤလၢဟီဉ်ခိဉ်ချာနှဉ်မှာ်ဆဉ်ဖိကိၢိဖိမနာလဉ်.

ဆဉ်ဖိကိၢ်ဖိလာအိဉ်မူတဲ့ာ်လာဟီဉ်ခိဉ်ချာအကျုံညဉ်လူးခိုဉ်နှဉ်မဲ့ာ်ဆဉ် ဖိကိၢ်ဖိလာအဖိဉ်ကတာဂ်နှဉ်လီး. ဖိဉ်နှဉ်ငံးဖွဲ့နှိဉ်စီးနှဉ်လီး. ညဉ်လူး ခိဉ်အတယာဂ်အံးကအိဉ်သိလဲ့ဉ်အခိဉ် (၁၅ဝ) အယာဝံးအထီနှဉ်အိဉ် ဝဲကဆီဖါတာဂ် (၈) ဒုဂ်းဆာထာဉ်ရဲဉ်လီးအသားနှဉ်လီး. ညဉ်လူးခိဉ် အသားနှဉ်ဖိဉ်ထဲသိုးသိလဲ့ဉ်ဆံးတခိဉ်လီး.

♦ Did you know that when blue whales are first born,they gain as much as 90 kg a day?

• ညဉ်လူးခိဉ်ဖိလာအဖးထီဉ်သီန့ဉ်အတယာ် အါထီဉ်တနံး ၉၀ ကံလိကြာ်န့ဉ်နသ့ဉ်ညါ ဓါ.

Why can't penguins fly?

Penguins can't fly because their wings are too small to keep their heavy bodies up in the air. But penguins are very good swimmers and divers. They use their wings as paddles in the water.

ဘဉ်မနုၤဃိထိဉ်ပဲကွယူၤတသဲ့လဲဉ်.

ထိုဉ်ပဲကွဲ့တဖဉ်ယူးဝဲဒဉ်တသဲ့ဘဉ်နှဉ်မ့်ာလ၊အဒီးဆဲ့တဖဉ်ဆီးကဲာ်ဆီး ဒီးတကးဒီးဘဉ်အိုဉ်ဒီးအမိါပှါလ၊အဒိဉ်အဃ၊အဃိကယူးထိုဉ်ဆူ ကလံးကျါန့ဉ်ယူးထီဉ်ဝဲတန့်ာဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်သနာ်ကဲ့မ့်ာထိဉ်တက လှာ်လ၊အပ်ီာထံ, ယူးထံသဲ့ဂုံးကတာါန့ဉ်လီး. လ၊ထံကျါန့ဉ်သူဝဲအ ဒီးဆဲ့တဖဉ်ဒ်သီးနှီဉ်ဝါအသီးနှဉ်လီး.

- ♦ Did you know that penguins mate for life?
- ထိဉ်ပ်ကွဲ့အမ်ိုးတဘုဉ် မဲ့တမှ် အဖါတဘုဉ်မှာ်သံလံ နှဉ်အဝဲသုဉ်တဃုအမြိုအဖါအသီလားဘဉ်နှဉ် နသုဉ်ညါစွာ်ကီးခါ.

How do fish breath under water?

Fish have to breathe to stay alive, just as you do. But while you breathe oxygen from the air, fish take it from water. As they swim, fish gulp in water and push it out through slits called gills on their heads. Oxygen passes from the water into the fish blood inside their grills.

ညဉ်တဖဉ်ကသါန်လဲဉ်.

ညဉ်တဖဉ်ကသါဒ်သီးပကသါလီး ဘဉ်ဆဉ်ပဒီးနှ႞ဘဉ်အီးစံဉ်က္နှဉ် လာကလံးကျါနှဉ်လီး ညဉ်တဖဉ်ဒီးနှ႞ဘဉ်အီးကစံဉ်က္နှဉ်ခီဖိျလာအ ဝဲသ့ဉ်အခဉ်သံဉ်နှဉ်လီး ဖဲထံယွာခီဖိျအခဉ်သံဉ်အခါအီးစံဉ်က္နှဉ်လာ အအိဉ်လာထံကျါနှဉ်ဟဲဒိဘဉ်ဝဲဒဉ်သွံဉ်ကျိုးဖိတဖဉ်လာအခဉ်သံဉ်အံး နှဉ်လီး

- ♦ Did you know that the world's oldest known captive goldfish, Tish, died peacefully at home in his tank at the age of at least 43 in 1999?
- ဖဲ ၁၉၉၉ နံဉ်နှဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ဇီဘဲ့ဉ်သှဉ်ညါဝဲလာညဉ်ထူ Tish လာအဘဉ်တာ် ဘုဉ်ဃာ်အီးလာထံဒေအပူးနှဉ်သံကွဲာ်ဝဲဟံဉ်လာတာ်ဘုဉ်အီးအပူးဇီး ဖဲအသံအခါအသးအိဉ်အစုးကတာ်၊ ၄၃ နံဉ်လံနှဉ်မှုာ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

What lives at the bottom of the sea?

It is very dark in the deep sea but many strange fish and other creatures live there. The loose jaw has a huge gaping mouth which traps food. The viperfish is a fierce predator with long, sharp teeth. The hatchetfish has bulging eyes which help it see clearly in the gloom. The anglerfish attracts its prey by waving a shining lure on its snout.

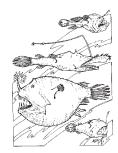
တာ်မနှာတဖဉ်လာအအိဉ်လာပီဉ်လဲဉ်အခံေးလဲဉ်.

လာပီဉိလ်ဉ်အခံေးနှဉ်တါခံးဝဲဘဉ်ဆဉ်ညဉ်လီးဆီငီးဆဉ်ဖိကိုဖိအဂၤအိဉ် ဝဲအကလှာ်ကလှာ်လီး. ညဉ်တကလှာ်လာတါကိုးအီးလာ Loosejaw နှဉ်အိဉ်ငီးအကိာ်ပူးဖေလါင်းဖိဉ်အီဉ်ဝဲဆဉ်ဖိကိုါဖိအဂၤတဖဉ်ဇ်အ တါအီဉ်အသိုးလီး. မဲ့မဲ့၊ Viper တကလှာ်နှဉ်မဲ့၊ဝဲညဉ်လာအိဉ်င်းအမဲ ဖေထီ တဖဉ်င်းမာသံအီဉ်ဝဲအတါအီဉ်နှဉ်လီး. မဲ့မဲ့၊ဟားခွဲးညဉ် Hatchet တကလှာ်နှဉ်အိဉ်င်းအမဲာချံလာအကဖိင်းဟဲဖိုးထီဉ်လာတါချာခံဖျာဉ် နှဉ်လီး. မဲ့မဲ့၊အဉ်ဂလဉ်ညဉ် Angler နှဉ်ထုံးနှါဆဉ်ဖိကိုါဖိအဂၤတဖဉ် အသုံးလာတါကပ်ိဳးဖိတဖဉ်လာအအိဉ်လာအနှါစုအလိုးနှဉ်လီး.

- ♦ Did you know there are no plants or light at the bottom of the deep sea?
- လၢပီဉ်လဉ်ယိာ်အခံဧးနှဉ်တာ်မုာ်တာ်ဘိနီးတာ်ကပီးတအိုဉ်ဘဉ်နှဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

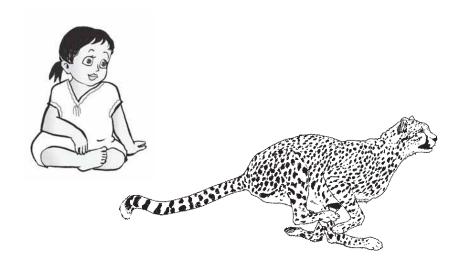
Which is the fastest land animal?

The world's fastest land animal is the cheetah, which can run at speeds of up to 100 kilometers an hour. However, it cannot run very far at this speed.

ဆဉ်ဖိက်ိါဖိမနုၤလာဃ့ာ်လာဟီဉ်ခိဉ်လိုးအချကတာါန့ဉ်လဲဉ်.

ဆဉ်ဖိကို ဖိလ၊ယ့်၊လ၊ဟီဉ်ခိဉ်လို အချကတာ၊ နှဉ်မ့်၊ဝဲဒဉ်ခဲ့ဘူ (ခဲ့စံဉ်ပိဉ်) နှဉ်လီး အတာ်ယ့်၊ နှဉ်တနဉ်ရံဉ်ချုဝ် (၁၀၀) ကံလိမ်ထာဉ် အသဟီဉ်နှဉ်လီး ဘဉ်ဆဉ်တာ်ယ့်၊ ချုချုစ်အာံ နှဉ်ယ့်၊ဝဲယံးယံးဖီးယံာ် ယံာ်တန့်၊ ဘဉ်

- ♦ Did you know a hippo can run faster than man?
- ကသ္ဉ်ာထံနှဉ်ဃှာ်ချွနှာ်ဖုံးပှာဟိာခွါတဂၤနှဉ်မှာ်နသ္ဉ်ာညါဓါ.

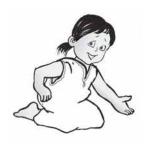

Why do zebras have stripes?

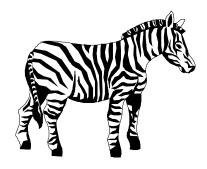
One theory is that as zebras travel together in large groups, the stripes make them all blend together so predators at a distance can't pick out a single animal to chase.

ဘဉ်မနုးကသ္ဉ်က္ဂီတဖဉ်အိဉ်ဇီးအတိုးပျုလဲဉ်.

ကသံ့ဉ်ကွီတဖဉ်အဝဲသံ့ဉ်ဟ်ဖိုဉ်ထီဉ်အသးတ ျဉ်ဘဉ်တ ျဉ်ဇီးလဲး ကဲ့းဝဲစဉ်နဲ့ဉ်လီး အယိစ်အဝဲသံ့ဉ်လဲးကဲ့းတ ဖြန်း ဦအခါ အတိုးပျှတ ဖဉ်လီးက်လိဉ်အသးတု ေနလဲဉ်နနီး ဖးကဲ့းတ ဇု ဇီးတ ဇုတသံ့ ဘဉ် နဲ့ဉ်လီး လးတ ရန့်ဉ်အယ်ဆဉ်ဖိကို ဖိအအားလာက လူ းဖိဉ်အီဉ်အဝဲ သံ့ဉ်တ ဖဉ်ကနီး ဖးဇီး ဃုထားအဝဲသံ့ဉ်တ ဇု ဖိတ ဇု ဖိအင်္ဂါတညီ ဘဉ်

- ♦ Did you know that no two zebras have the same markings?
- တာ်အတီးပူတဖဉ်လာကသ္၌လိုးကွီနှဉ်တ န်သီးလိာ်အသးနီတနဘဉ်နှဉ်နသ္၌သါဓါ-

Why does a camel have a hump?

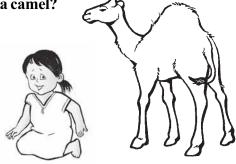
Camels are mainly desert creatures. Their bodies are capable of shoring fat in their humps and then using this hump for nourishing when nothing else is available. Camels are also able to survive long periods without water. They obtain much of their water from desert plants and when they finally find water, they can drink much more at once than any other animal.

ကီးလးထူးတဖဉ်အိဉ်ဇီးအကတ်လာမနားအဆိလ်ဉ်.

ကီးလးအူးနှဉ်မှါဝဲဆဉ်ဖိကို၊ဖိလျေခဲးမုါခ်ိဉ်နှဉ်လီး အနီါကစါဒဉ်ဝဲ အမိါပှါအင်္ဂါဟ်ဖိုဉ်ဃာဝဲတာ်အသိတဖဉ်လာအကဟိပူးသဲ့စွာ်ကီးလီး တာ်အီဉ်တာ်အီလာကအီဉ်ဝဲအင်္ဂါမှါတအိဉ်လားနီတမံးဘဉ်အခါသူဝဲ အကဟိလာတာ်အီဉ်နှာ်ဂံုနှာ်ဘါအင်္ဂါလီး ကီးလာအူးတဖဉ်အံး ထံမှာ်တအိဉ်ဘဉ်ဆဉ်အိဉ်မူဝဲသဲ့လာတာ်ဆာကတိာ်ဖူးယံာ်သဲ့ဝဲဒဉ် နှဉ်လီး အဝဲသဲ့ဉ်ဖိုးနှာ်ဘဉ်ထံအါတက္နာ်လာမဲးမုါခ်ဉ်အတာ်မုာ်တာ်ဘိ တဖဉ်အအိဉ်နှဉ်လီး အဝဲသဲ့ဉ်မှာ်ထံဉ်ထံသာပျားတကတိုးယီဒီးအိ ထံအါနှာ်ဖိုးဆဉ်ဖိကိုာ်ဖိအဂာသဲ့ဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး

♦ Did you know that a rat can last longer without water than a camel?

 ယုံနှဉ်ထံမှုတအိဉ်သနာ် ကုအိဉ်ဝဲဇဉ်လ၊တာ်ဆာက တိုးဖယ်ာ်အပူးဇီးယံာ်ဇိဉ် နှုံကီးလးထူးလီးနှဉ်နသှဉ် ညါ့ဓါ.

Why do cheetahs have spots?

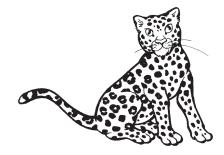
Cheetahs, like many other wild cats, have spots to help hide them in the grasslands where they live. With camouflage, a cheetah can get close enough to its prey without being seen in order to lunge at it and hopefully catch it.

တာမ်းလာလာအမှာ်ခဲ့မှာ (cheetahs) တဖဉ်ဘဉ်မနုးအဃီအိဉ်စီး အင်္ကာံဃူဖျာဉ်ဖိသူဉ်တဖဉ်လဉ်•

တာမ်းလာလာအမှာခဲ့မှာ (cheetahs) တကလှာအီးလီးက်ဒီးသဉ်မံ ယီးအမ်းဒ်ဆဉ်ဖိက်ိုးဖိအာအဂၤအသီး, လာအမိုးပှာ်အလိုးအဝဲသဲ့ဉ် အိဉ်ဒီးတာဖျာဉ်ဖိတဖဉ်လာမာစားအဝဲသဲ့ဉ်ဖဲအအိဉ်ခူသူဉ်လာနီဉ်သီထိ သဲ့ဉ်တဖဉ်အကျါအခါမာလီးဘာအသးလာနီဉ်အကျါဒီးလာကစီးဝဲတုံး လာဆဉ်ဖိက်ိုဖိအကပာတုံးအပိုးဖိဉ်ဝဲတုံးတစုန့ဉ်လီး

- ♦ Did you know that cheetahs make a chirping sound that is much like a bird's chirp?
- ခုမှာ်တဖဉ်မာသီဉ်အကလုၢ်ကထါဒ်သီးထိဉ်ဖိကမှာစံဉ်စိအသီးနှုဉ်နသ့ာ်ညါဓါ့

Is a sea horse really a horse?

A sea horse is really a fish, although its head looks like a horse's head. When threatened, sea horse can change colour almost instantly, from gray or black to bright yellow or purple.

ပီဉ်လဲဉ်ကသ္ဉ်ထံမှာ်ကသ္ဉ်အနီာ်ကိုာ်စုာ်ကီးဓါ.

ပီဉ်လဲဉ်ကသံ့ဉ်ထံတဖဉ်အခ်ိဉ်မှာ်လီးက်ဒီးကသံ့ဉ်အခ်ိဉ်ဘဉ်ဆဉ်အ နီာ်ကိုာ်တခ်ီမှာ်စဉ်ညဉ်တကလှာ်နဲ့ဉ်လီး တာ်လာကမာပျုံးမာဖုးအီးမှာ် အိဉ်ထီဉ်လံနှဉ်ဆီတလ်ကွံာ်အလွှာ်လာအမဲ့ာ်မှဉ်အူလုာ်အလွှာ် မဲ့တမဲ့ာ် အသူနဲ့ဉ်ဆူအဘီ မဲ့တမဲ့ာ် အင်္ဂီးလုံးသတူာ်ကလာ်သံ့ဝဲနဲ့ဉ်လီး

- ◆ Did you know that the female lays her eggs in a pouch on the male's abdomen. The male fertilized the eggs then incubates them in his pouch?
- ကသ္နာ်ထံအမိါ်ခံခ်လီးဆူကသ္နာ်ထံအဖါအဟာ ဖာထာဉ်(ထာဉ်ဖာခံဉ်)ပူးမ့ာ် နသ္နာ်ညါဓါ့ အဖါတဖဉ်ဘဉ် ဖာဃာ်တာ်ခံခ်လာအထာခ်ပူး တုံးအကဲထီခ်အဖိတဖခ်နေ့ခ်

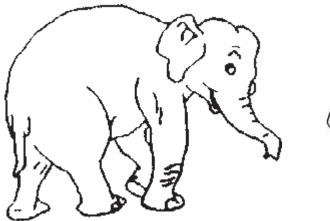
Why does an elephant have a trunk?

The elephant's trunk is really its nose. An elephant can use its trunk to smell and pick up small objects. The trunk is also useful for drinking and taking baths.

ဘဉ်မနုၤကဆီအိဉ်ဇီးအတမျိုးလဲဉ်.

ကဆီအတမျိုးနှဉ်အနိုး်ကိုးမှာ်ဝဲအနှါဒဲ့လီး ကဆီတဒုသူအတမျိုးလာ ကနာတါအဂ်ီးီးတာဖြိတ်လုံးဆုံးဆုံးဖို့ဒဉ်လာထာထီဉ်ဝဲလာအတမျိုး သဲ့ဝဲဒဉ်နှဉ်လီး အတမျိုးနှဉ်ကဲဘျူးစုံးကီးလာကအီထံအဂ်ီးဒီးက လှုံထံအဂ်ီးစုံးကီးနှဉ်လီး

- ♦ Did you know that the elephant is the only animal with four knees?
- ဆဉ်ဖိကိၢိဖိအကျါတၢ်လၢအခ်ီဉ်လ့ဉ်ခိဉ်အိဉ်လွုံးခ်ီနှဉ်မှၢိော်ထဲကဆီတက လှာ်နှဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

Where do spiders get the silk they use to make webs?

Spider silk comes from a liquid protein produced by glands in spider's abdomen. As the liquid comes out of the four to eight spinnerets on the back of the spider, it dries into a strong thread.

ကပ်ိဳးတဖဉ်တၢ်အလုၤလၢအတ္ထံထီဉ်အစာန္ဦလဲးမာန္၊် ဝဲဖဲလဲဉ်.

ပဒီးနှါဘဉ်ကပီးအလုၤသဲ့လၢကပီးတဘဲ့ဉ်အဟၢဖၢပူးအိဉ်ဒီးတါအချံ လာအထုးထီဉ်ဝဲ (Protein) တါအီဉ်အကံါအစီတကလှာ်နှဉ်လီးေက ပီးအချာယံနှဉ်အိဉ်ဒီးတါအဆှုဉ်ဖိလ္ပုံခါတူးယီးခါဒီးထုးထီဉ်ဝဲတါအ ထံလာတါသဲ့ဉ်တဖဉ်နှဉ်အအိဉ်လီးေတုးမ့ါတါအထံတဖဉ်ဃဲ့ထီလံ နှဉ်ဒီးနှါဘဉ်အလုၤလာအကျားနှဉ်လီး

- ♦ Did you know that spiders have noses on their feet that can pick up the odours of possible prey, predators, or mates?
- ကပီးနှဉ်အနါ့အေိုင်စဲအခ်ီဉ်လဉ်န်သီးကနာဝဲတာ်ဖိဃာ်တဖဉ်လာအမှာ်အ
  တာ်အီဉ်မှာ်ဂူး, အဇုဉ်အေဒါမှာ်ဂူး, အမိာ်အဖါမှာ်ဂူးအစိတဖဉ်အင်္ဂါနှဉ်မှာ်န
  သှဉ်ညါဓါ.

Which spiders are poisonous?

All spiders have some form of poison they use to kill their prey. However, most spiders are harmless to humans, even though their bite might be painful.

ကပီးဖဲလဲဉ်တကလှာ်အိုဉ်ဇီးအစုဉ်လဲဉ်.

ကပီးခဲလာဂ်အိုဉ်ဇီးအစုဉ်တစ်းဖိလာကသူဝဲလာကမာသံဆဉ်ဖိကိုဖိ လာကဖိဉ်အီဉ်ဝဲအင်္ဂါနှဉ်လီး ဘဉ်ဆဉ်သနင်္ဂကုအါတက္နာ်ကပီးတ ဖဉ်မာဘဉ်ဇိပှာကညီဇီးကဟ့ဉ်ပှာကညီတာ်ကီတစ်ခဲဇိဉ်ဇိဉ်မုာ်မုာ်တအိုဉ် ဘဉ် ကပီးအဲ့ဉ်ဘဉ်နာအလိုာ်နှဉ်ကဆါတစ်းဖိလီး ဘဉ်ဆဉ်လာက မာဘဉ်ဇိနာတအိုဉ်ဘဉ်

♦ Did you know that the spiders most poisonous to humans are the brown recluse, the black widow and the sydney funnel web?

• နသ္နာညါဓါလ၊ပူးကညီအင်္ဂိုကပီးလ၊အစုဉ်အာကတာဂ်တဖဉ်နှဉ်မှာ်ဝဲ (Brown recluse, the black widow အီး the sydney funnel-web တဖဉ်လီး.

How do snakes swallow their prey?

Snakes often kill prey much larger than they are. They also swallow their prey whole rather than biting and chewing. A snake's jaws are made extremely flexible by a special bone that works like a hinge so the mouth can be opened wide.

ဂုၢ်တဖဉ်ယူ၊်နှာ်အဆဉ်ဖ်လဲဉ်.

ဂုုံသဲ့ဉ်တဖဉ်ညီနုုံမ၊သံဆဉ်ဖိကိုုဖိလ၊ဒိဉ်နှုံးအဝဲသဲ့ဉ်လီ၊ လ၊က အဲ့ဉ်ဘျဲးဒီးက်ဘျဲးဆဉ်ဖိကိုုဖိအလိုုန္ဉ်ယူုနုဉ်ဝဲဆဉ်ဖိကိုုဖိနီတ နေ့ဉ်လီ၊ ဂုုံတဘိစဉ်စဉ်အခဉ်နှဉ်အိဉ်ဒီးအယံဖိလီ၊ဆီကဟ်လုးလ၊ တာ်ဘိုးအီးနှုံယာ်ခီယာ်ခ်ိန်က္ပီးအသိးအယ်အိုးထီဉ်ဝဲအကိာ်ပူးနှုံဖးလဲ၊ လီ၊

- ♦ Did you know the honeybee kills more people world-wide than all the poisonous snakes combined?
- လာဟီဉ်ခိဉ်ချာကနဲဆဲးပှာဖီးအစုဉ်ထီဉ်သံနှဉ်အါနှာ်ဂုံာအ့ဉ်သံပှာနှဉ်မှာ် နသ္**ဉ်**ညါဓါ.

Have there ever been any real dragons?

No, the dragons you may have seen in storybooks are magical creatures that never existed, although some dinosaurs may look like dragons. The Komodo dragon from Indonesia is the world's largest lizard. The Komodo dragon can grow to 3 meter long and weigh 136 kg.

ပယ်းအိုဉ်အနီးကိုးစွာကီးဓါ.

ပယ်းနှဉ်တအိဉ်အနီးကြီးဘဉ် ပယ်းလာနထံဉ်ဘဉ်လာတ်းလဲးပူပူး တဖဉ်မ့်၊ဆဉ်ဖိက်ိုဖိလာအလီးတ်းလီးဆီလီး ဖွဲးနိုးစီ (Dinisaurs) တ နီးကလီးက်ဒီးပယ်းနှဉ်လီး ခ်ီးမ်ိဳးဒီး (komodo) လာက်ိုအာ့ဉ်ဒိဉ်နံရှါ နှဉ်မ့်၊တခူးတကလှာ်လာအဒိဉ်ကတာ်းလာဟီဉ်ခိဉ်ချာနှဉ်လီး က်ိဳးမ်ိဳး ဒီးပယ်းဝဲအားဒိဉ်ဝဲတုးလာအထီ ၃ မံထာဉ်ဒီးယာဝဲတုံး ၁၃၆ ကံလိ ကြာ်ယဉ်ယဉ်လီး

♦ Did you know that komodo Dragons have been recorded taking down a 590 kg water buffalo?

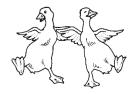
• တာ်မာနီဉ်မာဃါအိဉ်ဝဲတခါလာပယ်းကိဉ်မိဉ်ဒိဂ်န္ဉ်ဝီဝီဘုံးနှာ်ဝဲပနာ်ထံတန လာအဃာအိဉ် ၅၉ဝ ကံလိကြာ်နှဉ်မှာ်နသ့ဉ် ညါမါ.

What kind of bird sleeps with one eye open? Ducks on the outer edges of a group sleep with one eye open. Those in the center of the group confidently close both eyes.

ထိဉ်လၢမံထဲအမဲာ်ချံတကပၤန္ဉာမ္၊်ထိဉ်မနုၤလဲဉ်.

ထိဉ်ဇ္ဉ်တဖဉ်နှဉ်ညီနု၊်မံလၢအဇီဇူဉ်ဇီထၢဇီးထိဉ်ဇ္ဉ်ာလၢအမံလာတာ် ကပၤတဖဉ်ဘံဉ်အမဲာ်ချံထဲတခ်ီပၤဧိုးနှဉ်လီး. ဘဉ်ဆဉ်ထိဉ်ဇ္ဉ်ာလၢ အအိဉ်လာတာ်ခၢဉ်သးတဖဉ်ဘံဉ်အမဲာ်ချံခံခ်ီဇီးမံဝဲမှာ်မှာ်နှဉ်လီး.

- ◆ Did you know that a duck's quack doesn't echo anywhere, and no one knows why?
- ထိဉ်စ္နာ်ကိုးအသီဉ်နှဉ်အတာ်ကလုံတလဲးဖို့ဘဉ်လာ တာ်လီ၊နီတတီးဘဉ်ဖီးမ့ာ်လာမနုံးအဆိုလ်ဉ်နှဉ်ပုံး တသုံ့ဉ်ညဖြီးနီတဂုံးဘဉ်နှဉ်နသုံ့ဉညစြဲ.

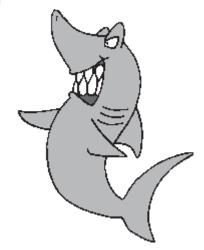

What animal never gets sick?

Sharks apparently are the only animals that never get sick. As far as is known, they are immune to every know disease including cancer.

ဆဉ်ဖိကိ်ဖိလာအတဆူးဆါနီတဘျီဘဉ်နှဉ်မှာ်ဆဉ်ဖိကိ်ဖိမန္ လဉ် ညဉ်ကမီတဖဉ်နှဉ်ဆဉ်ဖိကိ်ဖိခဲလာ်အကျါမ့ာ်ဆဉ်ဖိကိ်ဖိလာတဆါနီ တဘျီဘဉ်နှဉ်လီး တာ်ဃုသ့ဉ်ညါဇီးထံဉ်အီးလာညဉ်ကမီနှဉ်ပူးဖျဲး ဇီးတာ်ဆူးတာ်ဆါဇီးအကျါဃုာ်ဇီးခဲစာဉ်တာ်ဆါစ့ာ်ကီးနှဉ်လီး

- ♦ Did you know that great White Sharks can go as long as three months without eating?
- ညဉ်ကမီန္ဉ်တအီဉ်ဘဉ်အဆဉ်သၢလါ နာ်သက္နအိဉ်မှုဝဲသ့န္ဉ်ဉ်မ့ာ်နသ္ဉ်ညါဓါ.

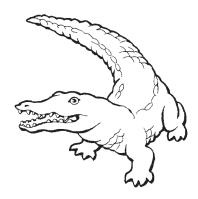

What animal freezes its head in ice?

Certain Chinese and American alligators can survive the winter by freezing their heads in ice, leaving their nose out to breath for months on end.

ဆဉ်ဖိကိ်ဖိလာအစုဉ်လီးအခိဉ်လာထံခုဉ်ကိဉ်လိဉ်ကျါနှဉ်မှာ်မနားလဲဉ်-တရူးဒီးအမဲရကၤတမဉ်တဖဉ်နှဉ်ဖဲတာ်ဂြိုခါအဆာကတိာ်နှဉ်ဘျာလီး ဟ်စားအခိဉ်လာမူခိဉ်ဖီအကျါဒီးထုးထီဉ်ဟ်စားအနါဒံ့လာတာ်ချာလာ ကကသါဝဲအင်္ဂိုဒီးအိဉ်ဝဲဒ်နှဉ်တုၤလာတာ်ဂြိုခါအဆာကတိာ်လာာ်တစု နှဉ်လီး.

- ♦ Did you know that an alligator cannot stick its tongue out?
- တမဉ်တဖဉ်နှဉ်ထုးထီဉ်အပ္ပူးလာတာ်အချာတနာ့်သဉ်နှဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ့

How big are ant colonies?

The biggest ant colony was found on the Ishikari Coast of Hokkaido: 306 million worker ants and 1 million queens lived in 45,000 interconnected nests over an area of 2.7 square kilometers.

တာ်၊ လေးအဖို့ ခိုကတာ်၊ နှဉ်အို ခုဆုံးဖို့ ခိုလဲ ခို.

တာဂ်အါအါဂိဂ်ဂိဂ်န္ ဉ်ဘဉ်တဂ်ထံဉ်နှ ်အီးလာဟီဉ်ခဲဒီဉ် (Hokkaido) လာ အအိဉ်လ၊ Ishikari ပီဉ်လဲဉ်ကာဂ်နှံးနှ ့ဉ်လီး တာဂ်ပူးမာတဂ်ဖိအဖျာဉ် ၃၀၆ ကကွဲဂ်ဒီးတာဂ်အနီဂ်ပာမှဉ်အဖျာဉ်တကကွဲဂ်ယဉ်ယဉ်အိုဉ်လာတာဂ် ၁၁ ၄၅,၀၀၀ ဖျာဉ်အပူးဒီးအိဉ်လာတဂ်လီဂ်အလဲဂ် ၂.၇ စကွဲယါကံလိမ်ထာဉ်နှ ့ဉ်လီး

- ♦ Did you know that ants never sleep?
- နသ္္နာညါလၢတၢ႞တဖဉ်တမံနီတဘျီဘဉ်နှဉ်ဧါ.

Why do ants walk in a line?

When ants find food, they lay down a chemical trail, called a pheromone, so that other ants can find their way from the nest to the food source.

ဘဉ်မနားဃိတၢ႞တဖဉ်ဟးလၢအကျိုးလဲဉ်.

စဲတာဂ်တဖဉ်ဃုထံဉ်တဂ်အီဉ်အခါဟ်လီးတာ့ဂ်က်အကျိုးလာတဂ်ကိုး အီးလာဖံဉ်ရဂ်မိဉ် (pheromone) လာဆဉ်ဖိကိဂ်ဖိတဖဉ်ထုးထီဉ်ဝဲန့ဉ် လီး. လာကျဲ့ဖြော်းတာဂ်အဂၤတဖဉ်စုဂ်ကီးယုကျဲလာတဂ်အီဉ်အလိဂ် ကဟဲစိာ်ကာ့ၤဝဲလာတာဂ်စာအလိဂ်သံ့နှဉ်လီး.

- ♦ Did you know that worker ants may live seven years and the queen may live as long as 15 years?
- တၢၢိဳဏၦာမာတၢိဖိန္ဉ်ာအသးသမူထီဝဲ ၇ နံဉ်ဇီးတၢၢိဳဏနီးပာမှဉ်နှဉ်အသး သမူထီဝဲ ၁၅ နံဉ်နှဉ်နသ္ဉ်ညါဓါ.

How small was the smallest dog?

The smallest dog in history was a tiny Yorkie from Blackburn, England. At two years of age and fully grown he was only 6.3 cm tall by 9.5 cm long, the same size as in the picture below and weighed only 4 ounces.

ထွံဉ်လၢအဆံးကတၢ်န္ဉ်အိုဉ်ထဲလဲဉ်.

စဲကိုးအဲကလုံးနု့ဉ်ယိဉ်ကိဉ်ထွံဉ်မှု်ထွံဉ်လ၊အဆုံးကတားလ၊ထွံဉ် အကျါနု့ဉ်လီး. စဲအသးအိဉ် ၂ နုံဉ်နု့ဉ်အထီအိဉ်ဝဲ ၆.၃ cm ဒီး အထီ အိဉ်ဝဲ ၉.၅ cm ဝုံးအဃ၊တခ်ီအိဉ်ဇဉ်ထဲ ၄ အီဉ်စး, ထဲသိုးတာ်ဂီးလ၊ လာ အပူးနု့ဉ်လီး.

- ♦ Did you know that chocolate is poisonous to dogs and too much can even be lethal?
- ခွီးကလဲးနှဉ်မှာ်တာ်အစုဉ်လာထွံဉ်အင်္ဂါဒီးထွံဉ်မှာ်အီဉ်ဘဉ်အီးအါနှဉ် မာသံအီးသုလီးနှဉ်နသုဉ်ညါဓါ.

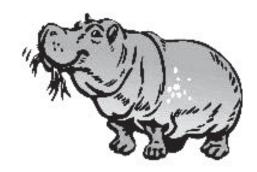
What is the most dangerous wild animal in Africa?

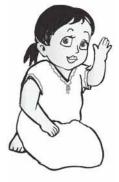
Most people would guess the lion or rhino but hippos have killed more people in Africa than any other wild animal.

လာအဉ်ဖြီးကဉ်နှဉ်ဆဉ်ဖိကိၢိဖိလာအလီးပျံးကတာၢိန္နဉ်မ့ာ်ဆဉ်ဖိ ကိၢိဖိမနုးလဲဉ်

အါတက္နာ်ပူးဆိကမိဉ်လၢခဲ့ယုၢ်ငီးတၤဇိဉ်ဘဉ်ဆဉ်လၢအဉ်ဖြံးကဉ်နှဉ် ကသ့ဉ်ထံနှဉ်မၤသံပှာကညီအါနှာ်ဆဉ်ဖိက်ိုဖိအမ်ာအဂၤတဖဉ်နှဉ်လီး.

◆ Did you know that mosquitoes kill more people every year than any other animal?

• ကိုးနံဉ်ဖွဲးပစ်းမာသံပှာကညီအါနှာ် ဆဉ်ဖိကိဂ်ဖိအဂၤနှဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

How small is the smallest winged insect?

The world's smallest winged insect, the Tanzanian parasitic wasp, is smaller than the eye of a housefly.

တါဖိဃါလ၊အဒီးဆ့အဆီးကတၢါန္ဉ်ာမှါမန္ၤလဲဉ်.

တာ်ဖိဃာ်အဖီးဆဲ့အဆီးကတာာ်လာဟီဉ်ခိဉ်ချာနှဉ်မှာ် (Tanzanian) ဖျာ ဖီးဆီးနှဉ်ဖီးသဉ်ဘုလါလာနထီဉ်အီးလာဟံဉ်ပူးနှဉ်လီး

- ♦ Did you know the typical housefly cruises at 8 km/hr?
- သဉ်ဘုလါလၢနထံဉ်ဘဉ်အီးလၢဟံဉ်ပူးနှဉ်တနဉ်ရံဉ်နှဉ်ယူးဝဲ (၈) ကံလိ မံထာဉ်နှဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

How can you help a cow to produce more milk?

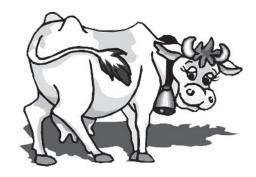
Many tests have shown that most cows give more milk when they listen to music. Today in many dairies around the world, farmers have stereo systems installed in their barns to play music to there cows.

င်သိုးဂ်ီးဖုံးတစုအနှုံထံကနှုံအါအဂ်ီးပမာစားသွင်လဲဉ်.

တာ်ယုထံဉ်သံ့ဉ်ညါမ်းကျွာ်ဝဲလးဂ်ီးဖီးတဖဉ်မ်းအါထီဉ်အနုံးထံသံ့လးဖိ ကနဉ်တာ်သူဉ်ဝံဉ်သီးဆာနေ့ဉ်လီး. တုးခဲကနေ့ဉ်အီးလးဟီဉ်ခိဉ်ချာတာ် ဘုဉ်ဂ်ီးဖီးလီါတဖဉ်အပူးပှာထူစံဉ်ဖိတဖဉ်မ်းဟ်ဝဲတာ်သူဉ်ဝံဉ်သီးဆာ လာဂ်ီးဖီးအီဉ်ဆဉ်အလီါနေ့ဉ်လီး.

- ♦ Did you know a cow gives nearly 200,000 glasses of milk in her lifetime?
- ဂီးဖံးန္ဉ်ာလာအတါအိဉ်မူတစ်းန္ဉ်ာထုးထီဉ်အနုဂ်ထံနာ့်အခွား ၂၀၀,၀၀၀ နှဉ်န သ့ဉ်ညါဓါ.

How many different kinds of animal are there? Scientists estimate that there are currently 1.4 million animal species that they know about but believe there may be as many as 30 million on the planet.

ဆဉ်ဖိက်ိုဖိခဲလက်အိဉ်ပုံးကလှာ်လဲဉ်.

ပှးစဲအ့ဉ်ဖိတဖဉ်တယာဝဲလ၊ဆ၊ကတီ၊ခဲအံးဆဉ်ဖိကီ၊ဖိအကလှာ် လ၊အဝဲသ့ဉ်သ့ဉ်ညါဝဲအိဉ်ဝဲနော် ၁.၄ ကကွဲ၊နေ့ဉ်လီး. ဘဉ်ဆဉ်အဝဲ သ့ဉ်နှာ်ဝဲလ၊ဟီဉ်ခိဉ်ချ၊အံးဆဉ်ဖိကီ၊ဖိကအိဉ်ဝဲအကကွဲ၊ ၃၀ ယဉ် ဃဉ်နေ့ဉ်လီး.

- ♦ Did you know that for every person there are rougly 200 million insects?
- နသ္္နာြညါဓါပု၊ကိုးဂၤဖဲးအပူ၊န္ဉာ်တၢဖိဃာ်အီဉ်ဝဲအကက္က်ာခံကယၤန္နာ်လီး.

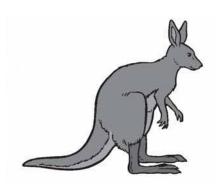
How far can a kangaroo jump?

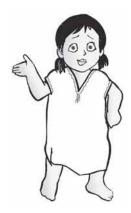
Kangaroos vary greatly in size. The smallest is the musky rat kangaroo which is about the size of a rabbit. The largest is the 1.5 m tall red kangaroo which weighs about 60 kg. Large kangaroos reach a running speed of 64 kph, with leaps as long as 5 meters.

တာဖၢဖိန့ဉ်စံဉ်တာ်အယုံးနှုံထဲလဲဉ်.

တာဖြေနဲ့ ခိုအက္ခါအဂ်ီး ဒီခိုမႈနဲ့ ခိုလီး. တာဖြေအဆုံးကတာါအက္ခါ အင်္ဂါးနဲ့ ခိုအိုခိုထဲသိုးပနဲတုန နဲ့ ခိုလီး. တာဖြေအနို ခိုကတာါအက္ခါအ ဂ်ီးနဲ့ ခိုအထီအိုခိုဝဲ ၁.၅ မံထာခြင်္ပီးအတယာါကအိုခိုဝဲ ၆ဝ ကံလိကြာ နဲ့ ခိုလီး. တာဖြေဖေးနိခိုယ္ပါဝန္စါတနာခိုရီခို ၆၄ ကံလိမံထာခြင်းစံခိုဝန္စါ ၅ မံထာခြန့် ခိုလီး.

- ♦ Did you know that if you lift a kangaroo's tail off the ground it can't hop? They use their tails for balance.
- နသ္ဉ်ညါဓါ, နမ္၊စိတ်ကဖီထီဉ်တၤဖၢဖိအမာ်ကိန္ဉ်အဝဲစံဉ်ဝဲတန့်၊ဘဉ်. အ ဝဲသ္ဉ်သူအမာ်ကိန်စီးပိါအသီးလၢကစံဉ်အင်္ဂီလီး.

What is the strongest animal in the world for it's size?

A rhinoceros beetle can support up to 850 times its own weight on it's back. That would be the equivalent of a man carrying 76 cars around on his back.

တၢ်ဖိဃၢ်လၢအင်္ဂာဆူဉ်ကတၢၤ်လၢဟီဉ်ခိဉ်ချာနှဉ်မှာ်မနုၤလဲဉ်.

တၤဇိဉ်စ္ဂံးတဖဉ်န္ဉ်စိတ်တါဃၢလၢအပျိုန္ဂါဝဲအမိၢဳပ္ပါအဃၢ ၈၅၀ စး န္ဉ်လီၤ. တါအံၤဇိသိးဇီးပုၤဟိခ္ဓါတဂၤဝံဝဲသိလ္ဉ်ာ ၇၆ ခိဉ်လၢအပျို လိၤန္ဉ်လီၤ.

- ♦ Did you know that one in four animals on our planet is a beetle?
- လာဟီဉ်ခိဉ်ချာဆဉ်ဖိကို်ဖိလွှံာ်နအကျါတနန့ဉ်မှာ်
  စွာနှဉ်နသ့ဉ်ညါဓါ.

Why do some creatures become extinct?

When a species dies out it disappears forever. Humans are often responsible for hunting and killing some animals to extinction, like the passenger pigeon, the last of which died in a zoo.

ဘဉ်မနု၊ဆဉ်ဖိကိၢ်ဖိတနီးအစၢၤလီးတူာ်ကွံာ်လဲဉ်.

ဆဉ်ဖိကို ဖိတကလုာလ၊သံကွံာ်ဝဲခဲလက်နှဉ်အဝဲသံ့ ဉ်အစ၊ လီးတူာ် ကွံာ်ဝဲနှဉ်လီး ပှးကညီတဖဉ်နှဉ်အိဉ်နီးအတါကမဉ်ခီဖြိုလ၊အမ၊သံ မ၊လီးတူာ်ကွဲာ်ဆဉ်ဖိကို ဖိတနီးအစ၊ အယိန့ဉ်လီး အနိ – ထိဉ်ကး က့ဉ်တကလုာ်လ၊အိဉ်လ၊အမဲရက၊ နှဉ်အစ၊ လီးတူာ်ကွံာ်ဝဲနီးထိဉ် ဝဲနှဉ်အကတာ တာ့ာ်ခန့် ဉ်သံကွဲာ်ဝဲလ၊ ဆဉ်ဖိကို ဖိကရာ၊ အပူ၊ နှဉ်လီး

- ♦ Did you know that on average another plant or animal becomes extinet every 20 minutes?
- လၢဟီဉ်ခိဉ်အံးတာ်ထိဉ်ဃူဝဲလာတာ်မှာ်တာ်ဘိတထူဉ်ဒီးဆဉ်ဖိကို်ဖိတ စုတ် စုာ်သံကွဲာ်ဝဲလာအမီးနှံးခံဆံအတိုးပူးနှဉ်နသူ့ဉ်ညါဓါ.

